

BASINA VE KAMUOYUNA

17 Nisan 2014

İZMİR URLA, ZEYTİNELİ KÖYÜ, SARPDERE MEVKİİ'NDE BULUNAN VİLLALAR HAKKINDA BASIN AÇIKLAMASI

Son zamanlarda tüm Türkiye'de ve özellikle yarımadamızda doğal sitlerin derecelerinin yeniden değerlendirilmesi konusunda alınan kararlar, doğal siteleri ranta yönelik yapılaşma tehlikesiyle karşı karşıya getirmiştir.

Ülkemizde rant odaklı uygulamalar neticesinde doğal alanların hiçe sayıldığı, hiçbir bilimsel temele oturmayan kararlar doğrultusunda uygulanan yapılaşmayla bir talan sürecinin yaşandığını görmekteyiz. Bu uygulamaların önünü açan ve şu an içerisinde olduğumuz 1. Derece Doğal Sit içinde 16 kaçak villanın ve diğer tüm kaçak yapıların yapılmasını yasal duruma getiren Komisyon Kararı bu durumun en önemli örneklerinden biridir.

Bu kapsamda İzmir 1 Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun 28.11.2013 tarih ve 200 sayılı kararının **yürütmesinin durdurulması** takiben **iptaline** karar verilmesi talebiyle TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi ve TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi olarak **dava açmış bulunmaktayız.**

İzmir İli, Urla İlçesi, Zeytineli Köyü, Sarpdere Mevki'i'nde bulunan dava konusu alan; 1995 yılında (mülga İzmir 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 06.10.1995 tarih ve 5932 sayılı kararı) 1. Derece Doğal Sit ilan edilmiş, fakat Bölge Komisyonu'nun güncel kararı ile sit derecesi düşürülerek **Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanına** dönüştürülmüştür.

Söz konusu karar açıkça doğal yaşam alanlarımıza ve yarımadamımıza yapılan bir saldırı niteliğindedir.

Bu gün geldiğimiz noktada, komisyon kararına esas Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun ilgili idareden defaten istenmesine rağmen ısrarla tarafımıza iletilmemesi son derece düşündürücü olmakla birlikte, raporun usul ve esaslara uygunluğu hususunda endişelerimizi artırmaktadır.

Doğal sit niteliği taşıyan alanların ve derecelerinin belirlenmesi konusunda izlenecek yol mevzuatla sabittir. İlgili mevzuatta **doğal sit özelliği taşıdığı belirlenen alanların ise ardışık en az dört mevsimi kapsayacak ekolojik temelli bilimsel araştırma sonucuna göre koruma statüsünün devamı, yeni statü tesisi veya iptali önerilir** şeklinde ifade edilen yönetmelik hükümlerinden anlaşılacağı üzere, ardışık 4 mevsim devam edecek bir araştırma gerektiren **söz konusu raporun, Komisyon karar tarihi, başvuru tarihi, yönetmelik/değişiklik tarihi vb gibi sürece yönelik işlemlerin tarihlerine bakıldığında ardışık 4 mevsimlik bir araştırma yapılmaksızın sunulduğu görülmektedir. Dolayısıyla, işlemin hukuka aykırı bir şekilde tesis edildiği açıktır.**

Doğal Sit Alanlarının İrdelenmesine yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan Teknik Esaslar'ın Ön Değerlendirme Raporuna yönelik bölümünde ise; "Ön Değerlendirme Raporu; potansiyel veya mevcut doğal sit alanının özelliğine göre ilgili uzmanlar tarafından alanda yapılan inceleme sonucu mevcut doğal sit statüsünün iptaline veya Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırmaya ihtiyaç olup olmadığının ortaya konulmasına karar vermek amacıyla düzenlenen rapordur. Hazırlanan ön değerlendirme raporu, raportörler tarafından bir rapora bağlanarak TVK Bölge Komisyonuna,

Komisyon kararı ise değerlendirilmek üzere Bakanlığa (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü) sunulur. Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporuna ihtiyaç olup olmadığının belirlenmesi için öncelikle varsa bu alana özgü yapılmış bilimsel çalışmalardan faydalanılacaktır” denilmektedir.

Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu tarafımıza iletilmediği gibi, ön değerlendirme raporu da elimizde bulunmamaktadır. Ancak dava konusu komisyon kararında Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporunun Doğal Sit Alanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Teknik Esaslar’a şekil ve usul yönünden uygun hazırlandığı belirtilmekte, Teknik Esaslarda belirtildiği üzere doğal sit iptal kararı ya da Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu gerekliliği konusunda net bir sonuç ortaya konulmamaktadır. Raporun şekil ve usul yönü dışında esas itibarıyla uygun olup olmadığı belirtilmemektedir. **Dolayısıyla inceleme sürecinin de ilgili mevzuata uygun yürümediği anlaşılmakta, hukuka aykırı bir işlem tesis edildiği açıkça görülmektedir.**

e Ekolojik Temelli Bilimsel Araştırma Raporu, ilgili yönetmelik maddesine göre; biyolog, orman mühendisi, ziraat mühendisi, şehir plancısı, su ürünleri mühendisi, jeoloji mühendisi, peyzaj mimarı, çevre mühendisi, harita kadastro mühendisi ve ilgili diğer meslek gruplarından oluşturulacak en az 5 kişilik bir araştırma ekibi tarafından hazırlanmalıdır. Ancak yine **anılan raporu hazırlayan isimlerin, mesleki ve akademik çalışma alanlarına bakıldığında; bu bölge özelinde yapılmış ve kaynak gösterilen bir çalışmalarının bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla yönetmelik gereğince 4 mevsimlik bir inceleme yapılmaksızın hazırlanan bir raporun, raporu hazırlayan isimlerin bölgeye ilişkin çalışmalarının bulunmadığı da dikkate alındığında, alanın sit statüsünün belirlenmesi için gerekli ve yeterli şartları sağlayan bir kaynak olmayacağı ve söz konusu raporun bilimsel ve mesleki etiğe, koruma mevzuatına, kamu yararına ve hukuka aykırı olduğu açıktır.**

Anılan yönetmeliğin 7. Maddesinde belirtilen korunacak hassas alanların ayırt edici özellikleri incelendiğinde; alanın belirtilen kriterlerden bir ya da birkaçını içeriyor olması kesin korunacak hassas alan olması için yeterlidir. İçinde bulunduğumuz bu alanın kriterlerin tamamına sahip olduğu, parçası olduğu habitatın bütüncül özelliklerinin detaylıca incelenmesinde de görülecektir. Bu özelliklere bakıldığında;

Söz konusu alan, içinde bulunduğu Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası ile bir bütün olarak düşünülmek zorundadır. Yarımada; topografyası, iklimi, özgün flora ve faunası, kıyıları, doğal kaynakları, tarihi yerleşimleri ve arkeolojik birikimi ile kendine özgün bir kimlik taşımaktadır.

Yarımada, İzmir kent merkezinin etkilenme bölgesinde olmakla birlikte, doğal ve kültürel değerlerini günümüze kadar büyük oranda korumuştur. Yarımadanın gerçek zenginlikleri olarak kabul edilen bu doğal, kültürel ve tarihi varlıklar, bölgenin sosyo-ekonomik yapısını şekillendirmektedir. **Dolayısıyla Yarımada’nın yerel varlıklarının, bölgenin çevresel değerlerini koruyarak, yörenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına yönelik katılımcı bir anlayışla ele alınması gereklidir.**

Söz konusu alanın da içinde yer aldığı Alaçatı ile Sığacık arasında kalan bölge, Yarımada insan etkisinin en az görüldüğü ve bütünlüğünü koruyan bir bölge durumundadır. **Bu alanın kaybedilmesi ile bu bölgedeki diğer parçalanmaların önü açılacak ve gelecekte yarımadanın sosyo-kültürel yapısı üzerinde de olumsuz etkileri olacaktır.**

Alaçatı önemli doğa alanı topografya haritası

Alan, özellikle *Juniperus phoenicea* (**Finike Ardıcı**)'nın yoğun olarak bulunduğu bir bölgedir. Çeşme ve Seferihisar'da küçük topluluklar halinde temsil edilen tür, en geniş yayılışı bu alanda göstermektedir. Bu durum, bölgenin uzun yıllardır insan baskısına uğramamış, **doğal bir habitat olduğunun en önemli göstergelerinden birisidir.**

Finike ardıcının, çimlenme engeli nedeniyle doğal yolla yetişmesi güçtür. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, insan faaliyetleri sonucunda oluşan bozunmalar nedeniyle türün yaşam alanlarının %93'ü yok olmuştur. Bu nedenle, söz konusu alan, **büyüklik ve bütünsellik açısından bu türün, bu bölgede korunabilmesi için kritik bir habitat niteliği** taşımaktadır.

Alan aynı zamanda, Alaçatı Önemli Doğa Alanı'nın sınırları içerisinde yer almaktadır. ÖDA'lar uluslararası öneme sahip olduğu kanıtlanmış alanlardır ve bu nedenle koruma altına alınması gerekmektedir. Bu alanlar korumaya ihtiyaç duyan türlerin dağılım ve nüfuslarını esas alan standart, küresel ölçekte uygulanabilir ve eşik değerlerine bağlı bilimsel kriterler vasıtasıyla seçilmektedir. Bu kriterler; **hassaslık ve benzersizlik** tir. Hassaslık kriterini sağlayan ÖDA'lar, nesli tehlike altında olan canlı türlerinin önemli popülasyonlarını barındıran alanlardır. Benzersizlik kriteri ise dar yayılışlı türler, yoğunlaşan türler ve biyoma özgü türler için önem taşıyan alanları belirlemek için kullanılır.

Alan Ege Bölgesinin el değmemiş son doğal alanlarını oluşturmaktadır. Söz konusu alan, sahip olduğu az bulunur bitki ve **Akdeniz Foku (*Monachus monachus*) gibi** hayvan türleri ile ÖDA'ların **hassaslık kriterini** karşılamaktadır. Ülkemizde dar yayılış gösteren Finike ardıcı açısından ise **benzersizlik kriterini** karşılamaktadır. (Alan içerisindeki kuru vadiler, kıyılarda sarp kayalıklar ve bozulmadan kalmış küçük kumsallar, tuzcul bataklıklar ile bir bütünlük göstermektedir. ÖDA olarak belirlenen alanın bütününe baktığımızda alanın bitkiler açısından zengin mevsimsel su basar çayırlara ve sığ gölcüklere de ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye ölçeğinde nadir bitki türlerinden biri olan *Orchis lectea* alanda yaygın olarak bulunur. Alandaki sığ gölcükler ülkemizde sadece burada bulunan *Pilularia minuta* popülasyonlarına ev sahipliği yapmaktadır. ÖDA, nesli tehlike altında birçok kuş türüne ev sahipliği yapar. Alanda üreyen önemli yırtıcı türleri tavşancıl (*Hieraaetus fasciatus*), bıyıklı doğan (*Falco biarmicus*) ve küçük kerkenezdir (*Falco naumanni*). Alandaki adalar; ada martısı (*Larus audouinii*) ve tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*) gibi deniz kuşları için önemlidir. Söz konusu alan özelinde baktığımızda, alan Ege Bölgesi'nde sırtlanın (*Hyaena hyaena*) ve karakulağın (*Caracal caracal*) yaşadığı nadir alanlardan birisidir.)

İlgili mevzuatta tanımlanan sit statüsüne sahip alanlara insan faaliyetlerinin girmesi, bu alanların tahribata açık hale gelmesi, dolayısıyla sahip olduğu korunması gerekli özgün nitelikleri kaybetmesi anlamına gelmektedir. Oysa alanın niteliklerini açıkladığımız bölümde de detaylıca değinildiği üzere bu alan bir bütünün ayrılmaz parçası ve sahip olduğu özelliklerin mutlaka korunması gereken bir alandır. **Alınan karardaki yaklaşım doğal alanların korunması yönünde olmamakla birlikte, kamu yararı gözetmeyen ve söz konusu alan özelinde ayrıcalıklı imar hakkının tanınması yönünde bir karardır.**

Söz konusu kaçak yapılaşma ilgili mevzuat, planlama ilke ve esaslarına açıkça aykırıdır.

Dava konusu alan; değişiklik öncesinde her ne kadar iptal edilmiş olsa da şu anda üst ölçekli planında 'orman' ve 1. Derece Doğal Siten bir parçası iken, mevcut durumda kişiye özel ayrıcalıklı imar hakkı verilmesiyle kaçak yapılaşmaya maruz kalmış, bu yapılara ilişkin ilgili İdarelerce yıkım kararı verilmiştir. Ayrıca, Parsel maliklerinin **16 adet yapının yıkım kararının iptaline ilişkin talepleri ilgili mahkemeye REDDEDİLMİŞTİR.**

Yapılan derece değişikliği ile birlikte, 1. Derece Doğal Sit olarak tescillenmiş alandan koparılan ve kaçak yapılaşmanın olduğu alanda hazırlanacak koruma amaçlı imar planı yolu ile yapılaşmanın önü açılarak, var olan kaçak yapıların da hazırlanacak plan hükümlerine uygun hale getirilmesine bağlı olarak ruhsatlandırılmaları sağlanabilecektir. **Dolayısıyla alan özelinde mevcut kaçak yapılaşmaları destekleyici ve önünü açan bu karar, yarımada bütününde olası kaçak yapılaşmanın önünü açacak şekilde referans gösterilebilecek bir karardır. Bu durumun ileride telafisi olmayacak durumlar yaratacağı açıktır.**

Sonuç olarak;

Doğal sitlerin yeniden irdelenmesi konusu; ancak ranttan, kişisel menfaatten uzak bir biçimde bilimsel gerçeklerle temellendirilerek yapıldığı zaman doğru ve kamuoyunun üzerinde uzlaşabileceği sonuçlar yaratabilir. Parsel ölçeğinde ya da bütünlükten uzak bir şekilde yapılan değerlendirmeler doğal alanların etkili bir biçimde korunması/yönetilmesi bir yana, hızlı bir biçimde yok olmasına neden olmaktadır. Sit alanlarına ilişkin **değerlendirmelerin bütüncül ve bilimsel yaklaşımla, şeffaf bir yol izlenerek çözülmesi ve sitlerin bu şekilde yeniden değerlendirilmesi bu alanların korunabilmesi ve kamu yararını gözetebilmesi adına olmazsa olmaz şarttır. Ne yazık ki, dava konusu taşınmazda izlenen yolun, gayri yasal yollarla inşa edilmiş kaçak yapıların yasal bir hale getirilmesine hizmet eden bir yol olduğu anlaşılmaktadır.**

Açıklanan nedenlerle, bölgenin doğal varlıkları ve uzun vadede tüm kültürel ve ekonomik değerlerinin korunması adına söz konusu kararın ivedilikle iptali gerekmektedir.

Açıkçası meslek odaları olarak, Ankara AOÇ örneğinde olduğu gibi İzmir dışındaki diğer uygulamalar ve İzmir'de de karşımıza çıkan Urla Zeytineli'nde 20 ha.'lık alana dair verilmiş kararlar açısından, doğal alanlarımızın geleceği konusunda ilgili mevzuatlar çerçevesinde gerçekleştirilmekte olan ve ileride yapılacak doğal sit alanlarının yeniden irdelenmesi çalışmaları konusunda endişe duymaktayız.

Bu bağlamda; hukuka, kamu yararına ve bilimsel referanslara aykırı olduğunu gördüğümüz, kentlerimizi ve doğal yaşam alanlarımızı tahrip etmeye yönelik herhangi bir girişimin olması halinde, bugüne kadar olduğu gibi, planlama ilkeleri, şehircilik esasları ve kamu yararı ile bilimsel yaklaşımdan taraf olarak, bu hukuksuz uygulamaların karşısında, yasal her türlü platformda görüş ve itirazlarımızı dile getirmeye devam edeceğiz.

Kamuoyuna saygılarımızla.

TMMOB İZMİR İL KOORDİNASYON KURULU

TMMOB Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi,
TMMOB Peyzaj Mimarları Odası İzmir Şubesi,
TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası İzmir Şubesi,
TMMOB Çevre Mühendisleri Odası İzmir Şubesi